

CEVAP VE DÜZELTME HAKKI ÇERÇEVESİNDE HABERİN GERÇEĞE AYKIRILIĞI “Maddi Gerçekliğe” Aykırı Bir Haberin Salt “Görünürdeki Gerçekliğe” Uygunluğu Cevap ve Düzeltilme Hakkının Kullanılmasına Engel Midir? FALSEHOOD OF THE NEWS WITHIN THE SCOPE OF RIGHT OF REPLY

Hüseyin Can AKSOY*

Özet: Yargıtay “görünürdeki gerçekliğe” uygun bir haberin “maddi gerçekliğe” aykırı olması nedeniyle tazminat istenemeyeceğini kabul etmektedir. Yüksek Mahkeme aynı görüşü cevap ve düzeltme (tekzip) hakkının kullanılması bakımından da benimsemektedir. Oysa bir haberin salt “görünürdeki gerçekliğe” uygunluğu tazminat istemlerinin aksine tekzip istemlerini engellemez. Zira tazminat ve tekzip kurumlarının dengelemeyi amaçladıkları menfaat çatışmaları birbirinden farklıdır.

Anahtar Kelimeler: tekzip, cevap ve düzeltme hakkı, basın özgürlüğü, gerçeklik, kişilik hakkı

Abstract: The Court of Appeals holds the view that compensation cannot be claimed for the news, which are in conformity with the “apparent reality” despite being against “material facts”. The High Court adopts the same view with regards to the use of the right of reply. However, unlike compensation claims, “apparent reality” of the news does not prevent the use of the right of reply. In fact, compensation and right of reply are different from each other in terms of the conflicts of interest, which they aim to balance.

Keywords: refutation, right of reply, freedom of the press, reality, personality right

---

* Dr., İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı; hcaksoy@bilkent.edu.tr

I. Giriş

Basın özgürlüğü en genel ifadeyle basın kuruluşlarının ve çalışanlarının herhangi bir baskı altında olmaksızın ve kamunun bilgisine sundukları haberler nedeniyle herhangi bir yaptırıma uğrama endişesi duymaksızın haber yapabilme özgürlüğünü ifade etmektedir.

Basın faaliyeti kamuyu bilgilendirme ve aydınlatma işlevine sahip olduğundan, bu faaliyetin özgürce gerçekleştirilebilmesi kamunun yararınadır.¹ Bu nedenle basın özgürlüğü anayasal teminat altına alınmıştır. Ancak kimi hallerde kamu yararına yürütülen basın faaliyetinin, anayasal koruma altında olan bir başka değere, kişilik hakkına zarar vermesi söz konusu olabilmektedir.² Her ikisi de hukuken güvence altına alınmış basın özgürlüğü ve kişilik hakkı menfaatlerinin çatışması halinde, üstün nitelikte kamu yararı, kişilik hakkı ihlaline sebep olan yayının hukuka aykırılığını ortadan kaldırmaktadır.³ Böylelikle, kamunun menfaati, yani basın özgürlüğü üstün tutulmaktadır.⁴ Ancak bunun için, doktrin ve yargı kararlarında benimsendiği üzere, (i) söz konusu yayının gerçek olması, (ii) yayında kamu yararı bulunması, (iii) toplumsal ilginin varlığı, (iv) konunun güncel olması ve (v) haber verilirken öze biçim arasındaki dengenin korunması şart

¹ "Basına sağlanan güvencenin amacı; toplumun sağlıklı, mutlu ve güvenlik içinde yaşayabilmesini gerçekleştirmektir. Bu durum da halkın dünyada ve özellikle içinde yaşadığı toplumda meydana gelen ve toplumu ilgilendiren konularda bilgi sahibi olması ile olanaklıdır. Basın, olayları izleme, araştırma, değerlendirme, yayma ve böylece kişileri bilgilendirme, öğretme, aydınlatma ve yönlendirmede yetkili ve aynı zamanda sorumludur. Basının bu nedenle ayrı bir konumu bulunmaktadır." Yarg. 4. HD., 11.7.2011, 2011/7279 E., 1011/8207 K. Kitle iletişim araçlarının fonksiyonları ve önemi hakkında bkz. Yıldız, s. 8 vd.; İçel/Ünver, s. 110 vd.

² Kişilik hakkını temel bir hak olarak güvence altına alan anayasanın ikinci bölümü geniş bir temel haklar listesi içermektedir. Bu bağlamda, herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklere sahip olduğunu ifade eden anayasa, temel hak ve özgürlüklere bir anayasa normu niteliği kazandırmıştır. Aydın, s. 44-45; Özel, Uluslararası Alanda Medya, s. 24; Aksoy, s. 92-93.

³ Salihpaşaoğlu, s. 61.

⁴ "Basın özgürlüğü ile kişilik değerlerinin karşı karşıya geldiği durumlarda; hukuk düzeninin çatışan iki değeri aynı zamanda koruma altına alması düşünülemez. Bu iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerektiği, bunun sonucunda da, daha az üstün olan yararın daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında o olayda ve o an için korumasız kalmasının uygunluğu kabul edilecektir." Yarg. 4. HD., 11.7.2011, 2011/7279 E., 1011/8207 K.

koşulmaktadır.⁵ Bu inceleme bakımından yukarıda sayılan unsurlardan ilki, yani haberin “gerçek” olması meselesi önem taşımaktadır.

Basın hukuku söz konusu olduğunda, bir yayının gerçek olma koşulu haberin maddi gerçekliğe uygunluğunu ifade *etmemektedir*. Bu bağlamda, bir haberin yalnızca “görünürdeki gerçekliğe” uygun olması, o habere ilişkin olarak yukarıda sayılan hukuka uygunluk şartlarından ilkinin sağlanması bakımından yeterlidir.

Yargıtay’ın birçok kararında⁶, yukarıda bahsi geçen diğer şartları taşımak kaydıyla, “görünürdeki gerçekliğe” uygun bir yayının hukuka aykırı kabul edilemeyeceği ve yayın yoluyla kişilik hakkı ihlal edilen kişinin tazminat talebinde bulunamayacağı kabul edilmiştir. Diğer bir deyişle, söz konusu kararlara göre, “görünürdeki gerçekliğe” uygun bir haberin maddi gerçekliğe aykırı olması nedeniyle *tazminat* istenmesi mümkün değildir. Peki bu tür haberlere karşı *düzeltilme (tekzip)* isteminde bulunma yolu açık mıdır? Yoksa haberin salt “görünürdeki gerçekliğe” uygunluğu tıpkı tazminat istemleri gibi düzeltilme (tekzip) istemlerini de engeller mi?

II. “Maddi Gerçekliğe” Aykırı Bir Haberın “Görünürdeki Gerçekliğe” Uygunluğunun Tekzip İstemine Engel Olup Olmadığına İlişkin Yargıtay’ın Görüşü ve Bu Görüşe İlişkin Değerlendirme

A. Yargıtay’ın Görüşü

Yargıtay maddi gerçekliğe aykırı bir haberin, “görünürdeki gerçekliğe” uygun olması halinde düzeltilme (tekzip) talebinde bulunulamayacağını kabul etmektedir. Aşağıda konuya ilişkin genel bir resim çizilemek amacıyla Yargıtay’ın bu yöndeki kararlarından ikisine örnek mahiyetinde değinilecektir.

⁵ Örneğin bkz. Yarg. HGK, 23.3.2005, 2005/4-197 E., 2005/189 K.; Yarg. HGK, 06.11.2002, 2002/4-848 E., 2002/887 K.; Yarg. 4. HD., 10.5.2005, 2004/7980 E., 2005/5148 K.; Yarg. 4. HD., 25.6.2001, 2001/2702 E., 2001/6780 K.

⁶ Örneğin, bkz. Yarg. HGK, 06.11.2002, 2002/4-848 E., 2002/887 K.; Yarg. HGK, 12.06.2002, 2002/4-480 E., 2002/519 K.; Yarg. 4. HD., 17.4.2002, 2002/338 E., 2002/4954 K.; Yarg. 4. HD., 21.1.2002, 2001/9557 E., K. 2002/549 K.; Yarg. 4. HD., 10.5.2005, 2004/7980 E., 2005/5148 K.; Yarg. 4. HD., 5.3.2009, 2008/7207 E., 2009/3125 K.

1. Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin 14.10.1993 Tarihli (1993/4911 E., 1993/5847 K.) Kararı

Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 14.10.1993 tarihli (1993/4911 E., 1993/5847 K.) kararında⁷ maddi gerçekliğe aykırı bir haberin, "görünürdeki gerçekliğe" uygun olması halinde düzeltme (tekzip) talebinde bulunulamayacağını kabul etmiştir. Karara konu olayda davalı gazete davacının uluslararası boyuttaki bir uyuşturucu kaçakçılığı nedeniyle arandığına dair haber yayınlamıştır. Her ne kadar davalı gazete bu haberi Devletin resmi görevlilerinin açıklamalarını kaynak göstererek yapmış ise de, davacı, kendisinin de aralarında bulunduğu bir grup sanığın, haklarında kamu davası açılanlardan ayrı olarak, haklarında DGM Cumhuriyet Başsavcılığı'nca yürütülen soruşturma gereği arandıkları gerekçesiyle ilgili sulh ceza mahkemesine başvurarak cevap ve düzeltme hakkını kullanmak istemiştir.

Davacının düzeltme talebi sulh ceza mahkemesince kabul edilmiş ise de, davalı söz konusu kabul kararına itiraz etmiştir. İlgili mahkemenin, davalıca yapılan bu itirazı reddetmesi üzerine ise dosya son olarak Yargıtay 4. Ceza Dairesi'ne gelmiştir. Bahse konu itirazın reddi kararının bozulmasına hükmeden Yargıtay, haberin gerçek dışılığından söz edilemeyeceğini kabul etmiş ve hukukumuzda cevap ve düzeltme sistemimizce benimsenen yöntemi şu şekilde betimlemiştir: *"Haberin gerçekliğine yönelik hakim incelemesinin objektif ölçülere dayanması, ilgisince gerçeğe aykırı sayılmasının değil basının haber vermek hakkının ve toplumun bilgi edinme olanağının sınırlanmasına yol açmayacak biçimde görünürdeki gerçeğe uygun olup olmadığının asıl alınması; maddi gerçek araştırılma durumunda olmadığı için ortada görünen durum ve tarafların iddialarını kanıtlamak için sundukları bilgi ve belgeler değerlendirilmek suretiyle sonuca ulaşılması..."*

2. Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin 23.11.2006 Tarihli (2005/10573 E., 2006/17936 K.) Kararı

Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin benzer bir değerlendirme yaparak, maddi gerçekliğe aykırı bir haberin, "görünürdeki gerçekliğe" uygun olması halinde düzeltme (tekzip) talebinde bulunulamayacağını kabul

⁷ Karar için bkz. Yenisey/Özel, s. 14-15.

ettiği bir diğer kararı ise 23.11.2006 tarihli (2005/10573 E., K.2006/17936 K.) kararıdır. Yargıtay'ın bahsedilen kararına konu olayda davalı gazete davacının sahte çek vermek suçunu işlediğine ve bu nedenle 45 gün cezaevinde yattığına ilişkin bir haber yayınlamıştır. Davacı ise sabıka kayıtlarını da delil göstermek suretiyle *“hayatının hiçbir döneminde sahte çek vermediği, sahte çek vermek suçundan cezaevinde yatmadığı, sabıka kaydında yer alan mahkumiyetlerinin karşılıksız çek vermek ve çek karnelerini iade etmemek suçlarına ilişkin bulunduğu”* gerekçesiyle düzeltme talebinde bulunmuştur.

Davacı tarafından ilgili gazeteye gönderilen cevap ve düzeltme metni hukuken gerekli tüm şartları taşımasına rağmen yayımlanmamıştır. Bunun üzerine, davacı ilgili sulh ceza mahkemesine başvurarak düzeltme yayınının yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir. Davacının düzeltme talebi mahkemece kabul edilmiş ise de, davalı söz konusu kabul kararına itiraz etmiştir. İlgili mahkemenin, davalıca yapılan bu itirazı kabul etmesi üzerine ise son olarak kanun yararına bozma isteminde bulunulmuştur.

Davacının düzeltme (tekzip) isteminin kabulü üzerine yapılan itirazın kabulüne karşı yapılan kanun yararına bozma isteminin inceleyen Yargıtay 7. Ceza Dairesi söz konusu talebi reddetmiştir. Konuyu isabetli biçimde gerçeklik unsuru yönünden ele alan mahkeme, *“gerçekliğin’ somut gerçek değil, haberin verildiği andaki belirış biçimine uygunluk olarak anlaşılması gerektiği, buna göre; davacı hakkındaki haberin emniyetten alınan bilgiler doğrultusunda hazırlanmış olması gözetilerek sabıka kaydına konu suç niteliğindeki farklılığın daha ayrıntılı olarak araştırılmasının, haberin güncelliğini ortadan kaldırıcı sonuçlara götüreceği göz önüne alındığında ve günlük gazete haberinin özü, üslubu ve yazının bütünlüğü karşısında, cevap ve düzeltme konusu haberin gerçeklik unsurunu da taşıdığı ve dolayısıyla objektif olup kişilik haklarını ihlal etmediği anlaşıldığından”* kanun yararına düzeltme talebinin reddine karar vermiştir.

B. Değerlendirme

Yargıtay birçok kararında⁸, *“görünürdeki gerçekliğe”* uygun bir yayının hukuka aykırı kabul edilemeyeceğini ve yayın yoluyla kişilik

⁸ Bkz. Dipnot 5’te sayılan kararlar.

hakkı ihlal edilen kişinin tazminat talebinde bulunamayacağını kabul etmiştir. Ancak yukarıda açıklanan kararlarında, Yargıtay'ın aynı esaslı düzeltme (tekzip) istemleri bakımından da benimsediği görülmektedir. Daha açık bir ifade ile Yargıtay, yapılaş anında görünürdeki gerçeğe uygun olan bir haberin, sonradan somut gerçeğe uygun olmadığına anlaşılması halinde, söz konusu habere karşı düzeltme (tekzip) isteminde bulunulamayacağını kabul etmektedir. Yargıtay'ın bu görüşünün irdelenmesi için öncelikle basın özgürlüğü ve kişilik hakkı arasındaki çatışmanın tazminat ve düzeltme istemleri bakımından ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

1. Çatışan Menfaatler: Basın Hürriyeti ve Kişilik Hakkı

Basın yoluyla kişilik hakkının ihlali halinde iki farklı menfaat çatışmaktadır. Bir yanda haberi yapan basın kuruluşunun ve kamunun ortak yararı, diğer yanda ise habere konu olan bireyin kişilik hakkının korunmasına ilişkin yarar yer almaktadır.⁹ Bu bağlamda, basın yoluyla kişilik hakkı ihlali gerçekleştirildiği takdirde, çatışan bu iki menfaatten hangisine üstünlük tanınacağına karar verilmelidir.¹⁰

Basın faaliyeti kamuyu bilgilendirme işlevine sahiptir. Bu nedenle, basın hürriyeti Anayasa'nın 28. maddesi ile teminat altına alınmıştır. Bir haberin kamunun menfaatine olması, belirli koşulların sağlanması halinde hukuka aykırılığı ortadan kaldırmakta ve dolayısı ile söz konusu haberden kaynaklanan kişilik hakkı ihlalleri nedeniyle tazminat talep edilememektedir.¹¹ Zira bu hallerde, üstün nitelikte kamu yararı, kişilik hakkına yapılan tecavüzün hukuka aykırılığı iddiasını engellemektedir.¹² Ne var ki basın özgürlüğünün kişilik hakkı karşısında üstün tutulabilmesi için kişilik hakkı ihlaline yol açan haberin gerçeğe uygun olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, gerçek dışı bir haber hukuka uygunluk sebebinden faydalanamaz.¹³

⁹ Kılıçoğlu, s. 317; Güzel, s. 17.

¹⁰ Oğuzman/Öz, s. 494; Güzel, s. 17; Özel, Basın Yoluyla, s. 164. Anayasal değerlerin çatışması konusunda detaylı bilgi için bkz. Kanadoğlu, s. 1 vd.

¹¹ Kılıçoğlu, s. 317; Oğuzman/Öz, s. 494. Kamu yararı ve toplumsal ilgi unsuru geniş yorumlanmalıdır. Bu bağlamda, gerçekte kamuya yararı olmayacak bir haber dahi kamuoyunun geniş bir ilgisi mevcut ise hukuka uygundur. Oğuzman/Öz, s. 495.

¹² Oğuzman/Öz, s. 493; Tüfek, s. 123-124.

¹³ Kılıçoğlu, s. 317. Haber gerçeğe ne denli uygun olursa olsun, haberin verilisinin gerektirmediği şekilde tahkir edici bir dilin kullanılması hukuka aykırı tecavüz-

2. Haberin Gerçekliği

Bir haberin kamu yararına hizmet edebilmesi için gerçek olması gereklidir. Gerçek dışılık verilen haberin hiç meydana gelmemiş bir olaya ilişkin olmasından, olayın gerçekte başka türlü meydana gelmiş olmasından veya bir olaydaki bazı unsurların gizlenmesinden ya da olayın bazı unsurlar eklenerek nakledilmesinden kaynaklanabilir.¹⁴ Bir açıklamanın gerçeğe uygun olduğuna dair ispat yükü açıklamada bulunan üzerindedir.¹⁵

Basın faaliyetinin kamunun yararına hizmet edebilmesi, basının yalnızca gerçeğe uygun haberler yapması halinde söz konusu olabilecektir. Bu nedenle, haber yapılmadan önce her türlü dikkat ve özen gösterilerek haberin gerçeğe uygun olup olmadığı araştırılmalıdır.¹⁶ Bu bağlamda haberin “maddi gerçeğe uygunluğu” ile “görünürdeki gerçekliğe” uygunluğu arasında bir ayrım yapılmaktadır.

Maddi gerçeklik haber konusu olayın *somut olarak* haberde zikredilen şekilde gerçekleşip gerçekleşmediğini ifade etmektedir. Görünürdeki gerçeklik, ise “*o anda belirlenen ve var olan ve orta düzeydeki kişilerce de yayının yapıldığı biçimi ile kabul edilen olgular*”a uygunluğu ifade etmektedir.

Yapıldığı sırada “görünürdeki gerçekliğe” uygun görülen bir haberin, aslında “maddi gerçekliğe” uymadığının anlaşılması halinde, Yargıtay haberin gerçek olması koşulundan haberin görünürdeki gerçekliğinin - diğer bir deyişle verildiği andaki belirli biçimine uygunluğunun - anlaşılması gerektiğini kabul etmektedir.¹⁷ Diğer bir ifadeyle, bir haberin yapıldığı sıradaki görünürdeki gerçekliğe uygun olması, o haberin gerçek kabul edilmesi bakımından yeterlidir. Bu kabul, haberin güncel olması ihtiyacından doğar. Güncellik ile kastedilen haber konusu olayın sonuçlarının haber sırasında hala canlı ve taze olması-

dür. Oğuzman/Öz, s. 495.

¹⁴ Kılıçoğlu, Şeref, s. 164; Avşar/Öngören, s. 112.

¹⁵ Örneğin bkz. Yarg. HGK, 14.2.2001, 2001/4-118 E., 2001/115 K.; Oğuzman/Öz, s. 495; Çetin, Basın Hukuku, s. 276; Gedik, s. 158.

¹⁶ Kılıçoğlu, s. 317; Çetin, Basın Kanunu, s. 160

¹⁷ Örneğin bkz. Yarg. HGK, 12.06.2002, 2002/4-480 E., 2002/519 K.; Yarg. 4. HD., 21.1.2002, 2001/9557 E., K. 2002/549 K.; Yarg. 4. HD., 17.4.2002, 2002/338 E., 2002/4954 K.

dır.¹⁸ Zira gerçeğin araştırılması konusunda kaybedilecek süre haberi anlamsız hale getirebilecektir.¹⁹ Bu nedenle, haberin görünürdeki gerçekliğe uygunluğundan emin olan basın kuruluşu, daha detaylı araştırma yaparak zaman kaybetmeksizin haberi yayınlatabilmektedir.²⁰ Bunun sonucu olarak da, *“O anda ve görünürde var olup da sonradan, gerçek olmadığı anlaşılan olayların ve olguların yayınından basın sorumlu tutulmamalıdır.”*²¹

3. Tazminat ve Tekzip İstemleri Bakımından Haberin Maddi veya Görünürdeki Gerçekliğe Uygunluğu

a. Tazminat İstemi Bakımından Haberin Maddi veya Görünürdeki Gerçekliğe Uygunluğu

Basın açıklamaları, yayınlanan habere konu kişilerin kişilik değerlerini ihlal ederek maddi ve/veya manevi zararın doğmasına sebep olabilir.²² Türk Medeni Kanunu m. 25'te kişilik hakkı ihlalleri nedeniyle tazminat istenebileceği hususu öngörülmüştür; fakat basın yoluyla kişilik hakkı ihlalden kaynaklanan tazminat davaları hukukumuzda özel olarak düzenlenmemiştir.²³ Bu nedenle, bu tür ihlaller ve bu tür ihlallerden doğan hukuki talepler MK'nın kişiliği koruyucu hükümleri ile haksız hükümleri kapsamında ele alınacaktır.

Kişilik hakkı ihlalleri haksız fiil teşkil ettiklerinden, kişilik hakkı basın yoluyla ihlal edilen kimselerin de haksız fiil hükümleri uyarınca tazminat istemeleri mümkündür.²⁴ Ancak haksız fiil hükümlerine dayanarak tazminat istenebilmesi için zarar verici fiilin hukuka aykırı-

¹⁸ Oğuzman/Öz, s. 495.

¹⁹ Kılıçoğlu, s. 318.

²⁰ İncelememize konu kararda da mahkemece haberin gerçekliğinin “daha ayrıntılı olarak araştırılmasının, haberin güncelliğini ortadan kaldıracı sonuçlara götüreceği” ifade edilmiştir.

²¹ Yarg. HGK, 06.11.2012, 2002/4-848 E., 2002/887 K.

²² Basın yoluyla kişilik hakkı ihlalleri genellikle manevi zarara yol açmaktadır. Ancak basında yer alan haberler nedeniyle iş kaybı ve kar mahrumiyeti yaşanması gibi kimi sınırlı hallerde maddi zarar da meydana gelebilmektedir. Bu tür maddi tazminat davaları BK m. 49 çerçevesinde değerlendirilecektir. Özel, Uluslararası Alanda Medya, s. 81.

²³ Basın Kanunu m. 13, basılmış eserler yoluyla işlenen fiillerden doğan maddi ve manevi zararlardan dolayı süreli yayınlarda kimlerin hukuki sorumluluğu bulunduğunu düzenlemekle yetinmiştir.

²⁴ Kılıçoğlu, Şeref, s. 223.

rı olması gerekmektedir. Kişilik hakkı ihlaline sebep olan bir haberin maddi gerçeğe uygun olması halinde ise haber “hukuka aykırı” kabul edilemeyeceğinden, zarar gören kişi tazminat talebinde bulunamaz. Nitekim habercilik faaliyetinin gerçekleştirilmesinde üstün nitelikte kamu yararı vardır. Bir hukuka uygunluk sebebi olan üstün nitelikte kamu yararı, kişilik hakkı ihlalinin hukuka aykırılığını bertaraf ederek tazminat taleplerini engeller.²⁵

Maddi gerçeğe aykırı olmakla birlikte salt görünürdeki gerçeğe uygun bir haberin öğrenilmesinde üstün nitelikte kamu yararı bulunmadığı ileri sürülebilir. Gerçekten de haberin maddi gerçeğe aykırı olması, son tahlilde haberin kamunun yararına hizmet edemeyeceğini gösterir. Bu çerçevede hukuka uygunluk nedeninin varlığından da söz edilemeyecektir. Ancak bu tür haberler bakımından tazminat istemine engel olan husus ise haksız fiilin “kusur” şartının gerçekleşmemesidir. Başka bir deyişle, haberin salt görünürde gerçekliğe uygun olduğu hallerde haberi yapan kimsenin kusurunun yokluğu tazminat istemlerini engelleyecektir. Nitekim haber yapan kişilerin haberin gerçeğe uygunluğunu araştırmak konusunda özen yükümlülüğü bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, bir haberin gerçek olması gerektiğinden, haber yapılmadan önce her türlü dikkat ve özen gösterilerek haberin gerçeğe uygun olup olmadığı araştırılmalıdır. Bu çerçevede, haberin görünürdeki gerçeğe uygun olduğu hallerde, haberi yapan kişi, gerçeği araştırma hususunda kendisine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmiştir. Söz konusu özen yükümlülüğü yerine getirilmiş ise - haber maddi gerçekliğe aykırı olsa dahi - haberi yapan kişinin “kusurundan” söz edilemez.²⁶ Böylelikle, bu halde de kusurun yokluğu tazminat davalarının açılmasına engel teşkil eder.²⁷ O halde, haberin maddi gerçeğe uygun olması ile yalnızca görünürdeki gerçeğe uygun olması halleri arasında herhangi bir fark gözetilmeksizin, bir haber gerçeğe uygun olduğu takdirde, kişilik hakkı ihlal edilen kişi tazminat talebinde bulunamaz.

²⁵ MK m. 24/II: “Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.”

²⁶ Kılıçoğlu, Şeref, s. 165; Çetin, Basın Kanunu, s. 160; Tüfek, s. 70.

²⁷ Kılıçoğlu, Şeref, s. 165; Çetin, Basın Kanunu, s. 160.

b. Tekzip İstemi Bakımından Haberin Maddi veya Görünürdeki Gerçekliğe Uygunluğu

Hukukumuzda cevap ve düzeltme hakkı²⁸ dayanağını Anayasa'nın 32. maddesinden almaktadır.²⁹ Bu hak ayrıca 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14. maddesinde de düzenlenmiştir. Buna göre, "*Sürelî yayınlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlâl edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde, bundan zarar gören kişinin*"³⁰ düzeltme ve cevap yazısı göndererek bunun yayımını istemesi mümkündür.³¹

Basında yer alan gerçek dışı haber nedeniyle kişilik hakkı zarar gören bir kimse, çeşitli hukuki yollara başvurabilir. Ancak sürelî yayınlarda yer alan bir yazının olumsuz etkisinin aynı alanda ve aynı süratle giderilmesi yalnızca cevap ve düzeltme hakkının kullanılması ile sağlanabilmektedir.³² Zira cevap ve düzeltme hakkı, haberden zarar gören kişinin basın kuruluşu ile eşit silahlara sahip olmasına imkan verir.³³ Daha açık bir ifadeyle, ilgili kişiler aynı araçlar vasıtasıyla habe-

²⁸ İlk defa Fransız Basın Kanunu ile tanınmış olan cevap ve düzeltme hakkının tarihçesi için bkz. Çiftçi, Basın Kanunu, s. 54 vd.; Tikveş, s. 69 vd.; Güzel, s. 23 vd.; Coşkun, s. 27 vd. Cevap ve düzeltme hakkının hukuki niteliği konusunda ileri sürülen görüşler için bkz. Özel, Uluslararası Alanda Medya, s. 78; Güzel, s. 39 vd.

²⁹ Anayasa m. 32: "Düzeltilme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir. Düzeltme ve cevap yayımlanmazsa, yayımlanmasının gerek gereklemediğine hâkim tarafından ilgilinin müracaat tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde karar verilir."

³⁰ Benzer şekilde, 5187 sayılı Basın Kanunu ile yürürlükten kaldırılan 5680 sayılı Basın Kanunu'nun 19. maddesi de, "Bir kişinin, haysiyet ve şerefine dokunan veya kendisi ile ilgili gerçeğe aykırı hareketler, düşünceler ve sözler izafesi suretiyle açık veya kapalı şekilde bir mevkutede yapılan yayımdan dolayı" cevap ve düzeltme hakkının kullanılabilceğini düzenlemektedir.

³¹ Cevap ve düzeltme hakkının düzenlendiği başka kanunlar da mevcuttur. Basılı eserler bakımından 5187 sayılı Basın Kanunu'nda düzenlenen bu hak, örneğin, özel radyo ve televizyon kuruluşları bakımından 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 18. maddesinde, 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 27. maddesinde ve internet üzerinden yapılan yayınlar bakımından 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesinde düzenlenmiştir.

³² Riemer, s. 114; Çiftçi, Basın Kanunu, s. 49. Hukukumuzda bu hakkın sürelî yayınlarda yer alan haberlere karşı kullanılabilceği düzenlenmiştir. Böylelikle, kitap ve benzeri süresiz yayınlara söz konusu olduğunda cevap ve düzeltme hakkı kullanılamaz. Ongun, s. 131. Cevap hakkına karşı görüşler için bkz. Dönmezer, s. 317-318; Gölcüklü, s. 132.

³³ Hürlimann-Kaup/Schmidt, Nr. 988; Bucher, Nr 658; Hausheer/Aebi-Müller, Nr. 15.03; Riemer, s. 114.

ri okuyan okuyucu kitlesine hitap etme, düşüncelerini açıklama, kendilerini savunma, yanlış açıklamaları düzeltme imkânı elde ederler.³⁴ Bu bağlamda cevap ve düzeltme hakkı, basın özgürlüğünün kötüye kullanılmasını engellemektedir.³⁵

Hukukumuzda, bir haberin tehzibinin istenebilmesi için süreli yayınlarda yer alan bir haberin ya kişilerin şeref ve haysiyetini ihlal etmesi ya da gerçeğe aykırı olması gerekmektedir. Bu bağlamda, şeref ve haysiyet ihlal eden haberler bir kenara bırakılırsa, maddi gerçeğe uygun haberlerin tehzibi mümkün değildir.³⁶ Peki görünürdeki gerçekliğe uygun haberler bakımından durum nasıldır? Maddi gerçeğe aykırı olmakla birlikte görünürdeki gerçeğe uygun haberler bakımından düzeltme ve cevap hakkı kullanılabilir mi? Yoksa bir yayın kuruluşu yaptığı haberin salt görünürdeki gerçekliğe uygun olması halinde tıpkı tazminat taleplerini reddedebileceği gibi tehzip yayımlamayıda reddedebilir mi?

i. Tehzip Hakkı ile Sağlanması Hedeflenen Menfaat Dengesi

Kanaatimizce, bir haberin görünürdeki gerçekliğe uygun olması yayını yapan basın kuruluşuna tehzip talebini reddetme hakkı vermez.³⁷ Zira tehzip kurumu tazminat kurumundan farklı bir amaca

³⁴ Tuor/Schnyder/Schmid-Tuor/Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, s. 109; Çankaya/Batur Yamaner, s. 149; Çiftçi, Basın Kanunu, s. 48; Özel, Uluslararası Alanda Medya, s. 78; Ongun, s. 131; Özek, s. 94-95; Dönmezer, s. 316.

³⁵ Çiftçi, Radyo ve Televizyon, s. 895; Özel, Uluslararası Alanda Medya, s. 78.

³⁶ Madde metninden anlaşıldığı üzere şeref ve haysiyeti ihlal edici haberler bakımından da cevap ve düzeltme hakkı kullanılabilir. Bu gibi hallerde yapılan haberin gerçeğe aykırı olması şartı aranmamalıdır. Zira maddede yer alan "veya" ibaresi alternatif şartın varlığına işaret etmektedir. Böylelikle, gerçeğe uygun dahi olsa, kişinin şeref ve haysiyetini ihlal edici haberlerin tehzibi istenebilir. Aynı görüşte bkz. Yıldız, s. 101; İçel/Ünver, s. 198; Güzel, s. 70; Sözüer, s. 377.

³⁷ Aksi görüşte bkz. Özel, Türk Medya Hukuku, s. 25; Özek, s. 104; Sözüer, s. 379; Coşkun, s. 52. Coşkun'a göre, "haberlin kamuoyuna ilk yansıtıldığı andaki mevcut duruma ve iddialara uygun olması" halinde cevap ve düzeltme hakkı kullanılmayacaktır. Coşkun, s. 52. İçel, Yargıtay'ın 1976 tarihli bir kararından (Yarg. 7. CD. 1976/2714 E., 1976/2314 K., 12.03.1976) yola çıkarak cevap düzeltme hakkı yönünden ilgi ve gerçeğe aykırılık koşullarını incelediği eserinde, objektif haber verme niteliği taşıyan yazılara karşı ilgilinin cevap ve düzeltme hakkının doğup doğamayacağı meselesini incelemiştir. Davaya konu olayda tehzip edilmek istenen haber Türk Haber Ajansı Bülteninden aktarılmış olup objektif bir haber verme niteliği taşıdığından bahisle Yargıtay ilgilinin cevap ve düzeltme hakkının doğmayacağını kabul etmiştir. İçel'in isabetle belirttiği üzere "yazının objektif

hizmet etmektedir. Daha açık bir ifadeyle, bu iki kurum farklı menfaat dengelerini gözetmektedir.

Tazminat davasının amacı, saldırıya uğrayan kişinin bu saldırı sonucunda uğramış olduğu malvarlığı veya şahıs varlığı zararının telafi edilmesidir.³⁸ Bu bağlamda, tazminatın konusu bir miktar para olduğundan, gerçek dışı haberler, kar amacı güden ticari işletmeler olan basın kuruluşlarının maddi kayıplar yaşamasına sebep olabilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, görünürdeki gerçekliğe uygun haberler nedeniyle tazminat istenememesi hususunun basın özgürlüğü ile yakından ilişkisi bulunmaktadır. Zira bir basın kuruluşunun yapacağı haberler nedeniyle tazminat ödemek zorunda kalma endişesi duyması basın özgürlüğünü baltalar. Gerçekten de basın kuruluşlarının özgürce ve cecurca haber yapabilmeleri için tazminat ödeme endişesi duymamaları gereklidir. Ancak bu özgürlük, haber yapan kişilerin özen yükümlülüğü ile sınırlandırılmıştır. Buna göre, basın özgürlüğünün sınırını, bir haberi yapmadan önce haberin gerçekliğinin araştırılması kuralı çizer.

Tazminat taleplerinden farklı olarak, bir haberin görünürdeki gerçekliğe uygunluğunun tekzip talebini engelleyeceğini kabul etmek mümkün değildir. Zira ortada bu tür bir kabulü gerektirecek türden bir menfaat dağılımı bulunmamaktadır. Daha açık bir ifadeyle, maddi gerçeğe aykırı bir habere ilişkin tekzip talebinin kanunen engellenmesi ile basın özgürlüğünün korunduğu ileri sürülemez. Zira bir basın kuruluşunun ileride tekzip yayınlamak zorunda kalabileceği korkusu ile haber yapmaktan kaçınacağını ileri sürmek son derece güçtür. Haberin yayınlanması ile toplum önünde tabiri caiz ise lekelenen kişi, haberin gerçeğe uygun olmadığı aynı yolla duyurulması neticesinde toplum önünde aklanmış olur.³⁹ Bu nedenle tekzipin yayınlanmasında kişilik hakkı ihlal edilen kişinin önemli bir menfaati bulunmaktadır. Oysa, görünürdeki gerçeğe uygun olsa dahi, maddi gerçeğe aykırı bir

---

haber verme niteliğine sahip olması ve başka bir kaynaktan iktibas edilmiş bulunması, cevap ve düzeltme hakkının doğması yönünden önemli değildir." İçel, s. 723. Kanaatimizce de önem taşıyan husus verilen haberin maddi gerçeğe aykırı olmasıdır.

³⁸ Belli, s. 91; Özel, Uluslararası Alanda Medya, s. 81.

³⁹ Tekzip halinde haber konusunun bir kez daha gündeme gelecek olmasının ve ilk haberi okumayan kişilerin de tekzip neticesinde söz konusu haberi öğrenme ihtimalinin tekzipin dezavantajlarından olduğu görüşü hakkında bkz. Roberto-Hofer/Hrubesch-Millauer/Roberto, Nr.18.234.

haber nedeniyle kişilik hakkı ihlal edilen kişinin menfaati ile karşılaştırıldığında, haberi yapan basın kuruluşunun korunmaya değer bir menfaati bulunduğunu ileri sürmek güçtür.⁴⁰ Olsa olsa ilgili basın kuruluşu yanlış haber yaptığının anlaşılması nedeniyle toplum nezdinde itibar kaybı yaşar.⁴¹ Ancak basın kuruluşunun itibarının korunması için habere konu kişinin kişilik hakkının feda edilmesi düşünülemez. Kaldı ki hem kişilik hakkı ihlal edilen kimsenin hem de kamunun yararı tezkibin yapılması gereğini ortaya koymaktadır. Daha önce de belirttiğimiz üzere, basın özgürlüğünün kabulünün altında basın faaliyetinin kamuyu aydınlatma işlevi yatar. Yani basın özgürlüğünün bu denli korunmasının nedeni bu özgürlüğün tanınmasında kamu yararı bulunmasıdır. Tekzip kurumu basının gelişen etkinliği karşısında birey ve kuruluşların sahip olduğu bir savunma aracı olup bir denge ögesi niteliğindedir. Cevap ve düzeltme hakkının kullanılabilmesi, toplumun doğru bilgilendirilmesi bakımından önemlidir.⁴² Bu çerçevede tekzip, yapılmış bir haberin gerçek dışı olduğunu ve maddi gerçeğin ne olduğunu kamuya bildirme işlevine sahip olduğundan bizzat kamunun yararına yararlıdır.⁴³ Yani bu halde kamu yararı bizzat tezkibin yapılması ile sağlanmaktadır.

⁴⁰ Hukukumuzda cevap hakkını kullanmak isteyen kimse yayının gerçeğe aykırılığını kanıtlamak zorundadır. Türk hukukundaki düzenlemenin aksine, kimi ülkelerin basın kanunlarında habere konu edilen kişinin cevap hakkı kullanması maddi gerçeğin araştırılmasına bağlı tutulmamaktadır. Daha açık bir ifadeyle, ilgili kişinin haberi gerçeğe aykırı görmesi cevap hakkının doğması için yeterlidir. İçel/Ünver, s. 199. Benzer görüşte olan İçel'e göre, gerçeğe aykırılık unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediğini inceleyen hakimnin ilgilinin beyan ve gerekçelerine üstünlük tanınması ve bu konuda derinlemesine araştırmalara girişmemesi uygun olacaktır. İçel, s. 724. Buna karşılık cevap ve düzeltme hakkının sınırsız bir hak olmadığı da gerçektir. Zira Basın Kanunu, cevap ve düzeltme hakkını ancak belirli durumlarda tanımaktadır. Bu hal doğrudan basın özgürlüğünü korumaktadır. Örneğin, Basın Kanunu bir dönem kişilerin "menfaatini bozan" haberlerin tekzip edilebileceğini ve bu husustaki taleplerin Cumhuriyet savcıları tarafından karara bağlanacağını düzenlemekteydi. Salihpaşaoğlu'na göre, söz konusu dönemde Basın Kanunu'nda yer alan ifadenin genişliğinden de yararlanan siyasal iktidar hoşnutsuz olduğu her türlü haberi tekzip ettirmiş ve bir dönem basın işlevini yapamaz hale gelmiştir. Bkz. Salihpaşaoğlu, s. 100. Bu konuda ayrıca bkz. Çankaya/Batur Yamaner, s. 150; Özek, s. 94.

⁴¹ Cevap ve düzeltme metinlerinin sık sık yayınlanması, söz konusu basın kuruluşunun tirajını etkileyebilmekte ve ilgili gazetecinin kurum içerisindeki yerini sarılabilmektedir. Tikveş, s. 84.

⁴² Salihpaşaoğlu, s. 99.

⁴³ İçel/Ünver, s. 195; Çiftçi, Radyo ve Televizyon, s. 894. Zira gerçeğe aykırı yayımlar kamunun yararına da aykırıdır. Çolak, s. 175.

ii. Gerçeğe Aykırılığının Değerlendirilmesinde Sübjektif ve Objektif Ölçütler

İncelediğimiz konuya ilişkin önemli bir tartışma, gerçeğe aykırılığın değerlendirilmesi aşamasında sübjektif ölçütlerden mi yoksa objektif ölçütlerden mi yararlanılacağıdır. Sübjektif ölçütlerden yararlanılması halinde, habere konu kişinin sübjektif olarak gerçeğe aykırı saydığı hallerde cevap ve düzeltme hakkı kullanılabilir. ⁴⁴ Bu görüşün temelinde yargıcın kısa bir süre içerisinde maddi gerçeği objektif olarak ortaya çıkarmasının güç olduğu düşüncesi yatmaktadır. ⁴⁵ Özek'e göre objektif yöntemin kabul edilmesi hem Türk hukukuna uygun hem de isabetli olacaktır. Zira cevap ve düzeltme hakkı, haber verme sınırının aşıldığı, yani fiili hukuka aykırılık hallerinde söz konusu olduğundan, haberin gerçekliği de objektif olarak değerlendirilmelidir. Ayrıca, sübjektif ölçütün kullanılması, en doğru haberin dahi yalanlanabilmesine imkan vereceğinden, basın özgürlüğünün ve haber verme hürriyetinin sınırlanmasına yol açabilecektir. ⁴⁶ Özek, hakim objektif ölçütten yola çıkarak gerçeği ortaya koymasının zor olsa da mümkün olduğunu ifade etmekte ve cevap ve düzeltme hakkının kullanılması bakımından da aranan gerçeğin görünürdeki gerçek olduğunu savunmaktadır. ⁴⁷

Bizim savunduğumuz görüşe göre de cevap ve düzeltme hakkının kullanılmasında objektif ölçütü dikkate almak uygun olacaktır. Zira maddi gerçeğe uygun bir haber söz konusu ise, habere konu kişinin kendi iç dünyasında bu haberi gerçeğe aykırı kabul etmesi cevap ve düzeltme hakkının kullanılmasına imkan vermemelidir. Aksi halde, hakkında haber yapılan her kişi sırf sübjektif gerekçelere dayanarak cevap ve düzeltme hakkını kullanabilecek ve basın faaliyeti sekteye uğrayacaktır. ⁴⁸ Nasıl ki sübjektif ölçütün kullanılması, cevap ve düzeltme hakkının sınırlarını basın kuruluşu aleyhine ölçsüz şekilde genişletiyorsa, bu hakkın kullanımının -maddi gerçeği dikkate alma-

⁴⁴ Özek, s. 101. (Eski) Basın Kanunu'nun 19. maddesine ilişkin Hükümet Tasarısında sübjektif sistemin önerildiği, bunu karşılık bu önerinin kanun koyucu tarafında kabul edilmediği hakkında bkz. Sözüer, s. 378.

⁴⁵ Özek, s. 102. Uygulamada çözümü zor güçlükler çıkarabileceği gerekçesiyle objektif ölçüte karşı bkz. Gölcüklü, s. 139-140.

⁴⁶ Sözüer, s. 380; Özek, s. 102.

⁴⁷ Özek, s. 102-103.

⁴⁸ Benzer görüşte bkz. Sözüer, s. 380.

arak- haberin görünürdeki gerçeğe aykırı olduğu hallerle sınırlandırılması da habere konu kişinin menfaatlerini aynı ölçüde göz ardı etmektedir. O nedenle, taraflar arasındaki menfaat dengesi dikkate alındığında, görünürdeki gerçekliğe uygun olmakla birlikte maddi gerçekliğe aykırı haberler bakımından da cevap ve düzeltme hakkının kullanılması mümkün olmalıdır. Kanaatimizce objektif ölçüt ve sübjektif ölçüt arasındaki denge noktası budur.

4. İsviçre Hukukundaki Durum

Cevap ve düzeltme hakkı İsviçre Medeni Kanunu'nun (İMK) 28g-j maddeleri arasında düzenlenmiştir. ZGB'nin 28. Maddesine göre *gazete, radyo ve televizyon başta olmak üzere, süreli bir yayında yer alan bir durum açıklaması (Tatsachendarstellung) nedeniyle kişiliği doğrudan etkilenen bir kişi cevap (Gegendarstellung) hakkını kullanabilir.*

Görüldüğü üzere, cevap ve düzeltme hakkının kullanılmasını şeref ve haysiyet ihlali ya da gerçeğe aykırı yayın şartına bağlayan Basın Kanunu'muzun aksine, aynı konuyu düzenleyen İMK tekzip istenebilmesi için kişiliğin doğrudan etkilenmesini yeterli bulmuştur. Bu bağlamda, İMK çerçevesinde cevap ve düzeltme hakkının kullanılabilmesi için kişilik hakkının hukuka aykırı olarak ihlal edilmesi koşulu aranmamaktadır.⁴⁹ Zira cevap ve düzeltme hakkı, süreli bir yayında bir kimse hakkında yaratılan görüntünün düzeltilmesine hizmet eder. Bu nedenle, cevap ve düzeltme hakkının kullanılması salt bir vakıa açıklamasına bağlıdır ve kişilik hakkının hukuka aykırı şekilde ihlal edilmesini gerektirmez.⁵⁰ Kaldı ki cevap ve düzeltme hakkının kullanılabilmesi için söz konusu tekzip edilecek haberin hukuka aykırı olması da şart değildir.⁵¹ Bunun sebebi cevap ve düzeltme hakkının olabildiğince çabuk kullanılabilmesine imkan sağlanmasıdır.⁵²

⁴⁹ 112 II 195; 113 II 217; 135 III 387; Geis, s. 73; Hausheer/Aebi-Müller, Nr. 15.01; Hürlimann-Kaup/Schmid, Nr. 997; Tuor/Schnyder/Schmid-Tuor/Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, s. 110.

⁵⁰ Hausheer/Aebi-Müller, Nr. 15.01. "Vakıa açıklamaları, geçmişteki ve mevcut olaylara ve meselelere ilişkin, gerçekliği talep edilebilen ve doğruluğu objektif olarak ispatlanabilir ifadelerdir." Zihler, Rz.12.

⁵¹ 112 II 195; 113 II 217; 135 III 387; Tuor/Schnyder/Schmid-Tuor/Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, s. 110; Riemer, s. 114; Özel, Uluslararası Alanda Medya, s. 79.

⁵² Bucher, Nr. 671.

Cevap ve düzeltme hakkı, basın kuruluşunun dayanabileceği bir hukuka uygunluk nedeni bulunup bulunmadığından bağımsız olarak mevcuttur.⁵³ Nitekim cevap ve düzeltme hakkının kullanılması, kişisel vakıalar konusundaki gerçeğin tespiti faaliyetine sağlanan bir katkıdır. Bu bağlamda, habere konu kişi, basın kuruluşunun bir vakıa açıklamasına karşı sadece başka bir vakıa açıklaması ileri sürülebilmektedir.⁵⁴ Diğer bir deyişle, cevap ve düzeltme hakkı çerçevesinde ileri sürülecek vakıanın gerçekliğinin veya gerçeğe aykırılığının kural olarak ispat edilebilir ve objektif olarak tespit edilebilir olması gerekmektedir.⁵⁵ Vakıaya karşı vakıa ileri sürülebilmesi suretiyle her iki tarafa da eşit silahlar sağlanmış olmaktadır.⁵⁶

III. Sonuç

Bir haberin salt “görünürdeki gerçekliğe” uygunluğu tazminat istemlerinin aksine düzeltme (tekzip) istemlerini engellemez. Zira tazminat ve tekzip kurumlarının dengelemeyi amaçladıkları menfaat çatışmaları birbirinden farklıdır. Tekzibin yayınlanmasında kişilik hakkı ihlal edilen kişinin önemli menfaati bulunmaktadır. Ancak görünürdeki gerçeğe uygun olsa dahi, maddi gerçeğe aykırı bir haber nedeniyle kişilik hakkı ihlal edilen kişinin menfaati karşısında, haberi yapan basın kuruluşunun korunmaya değer bir menfaati bulunduğu kabul etmek güçtür. Kaldı ki basın özgürlüğünün bu denli korunmasının nedeni bu özgürlüğün tanınmasında kamu yararı bulunmasıdır. Ancak maddi gerçeğe aykırı haber kamuyu aydınlatma işlevinden yoksun olduğundan, bu halde tekzibin yapılması bizzat kamunun yararınadır.

KAYNAKLAR

- Aksoy Hüseyin Can, Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması, Çakmak, Ankara 2010.
Avşar B. Zakir / Öngören, Gürsel, Radyo ve Televizyon Hukuku, Ankara 2003.

⁵³ Hürlimann-Kaup/Schmid, Nr. 998

⁵⁴ Hausheer/Aebi-Müller, Nr. 15.03; Bucher, Nr. 679; Riemer, s. 115.

⁵⁵ Basler/Schwaibold, Art. 28g, Nr. 2.

⁵⁶ Basler/Schwaibold, Art. 28g, Nr. 1; Hausheer/Aebi-Müller, Nr. 15.03.

- Aydın Sevil, Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Hukuksal Koruma, Ankara 1998.
- Belli Doğan Bülent, Basın Yolu ile Kişilik Hakkına Saldırılardan Doğan Hukuki Sorumluluk, Ankara 2008.
- Bucher Andreas, Natürliche Personen und Persönlichkeitsschutz, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2009.
- Coşkun Atilla, Gazete, Radyo ve Televizyon Yayınlarında Cevap Hakkı, İstanbul 2002.
- Çankaya Özden / Batur Yamaner Melike, Kitle İletişim Özgürlüğü, Ankara 2006.
- Çetin Erol, Son Değişikliklerle Basın Hukuku, Ankara 2008. (Çetin, Basın Hukuku)
- Çetin Erol, Açıklamalı-İçtihatlı Basın Kanunu, Ankara 1999. (Çetin, Basın Kanunu)
- Çiftçi Ahmet, "3445 Sayılı Kanunla Değiştirilen Basın Kanununun 19. Maddesinde Göre Yazılı Basında Cevap ve Düzeltme Hakkı", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 42, S. 1-4, s. 47-80. (Çiftçi, Basın Kanunu)
- Çiftçi Ahmet, "Radyo ve Televizyonda Cevap ve Düzeltme Hakkı", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl: 48, S. 6, s. 893-908. (Çiftçi, Radyo ve Televizyon)
- Çolak Nusret İlker, Kitle İletişim Hukuku, Ankara 2007.
- Dönmezer Sulhi, Basın ve Hukuku, İstanbul 1976.
- Gedik Ömer, Türk Yargı Kararları Çerçevesinde Türkiye'de İletişim Özgürlüğü, Ankara 2008.
- Geis Thomas, Persönlichkeitsschutz: Pressezensur oder Schutz vor Medienmacht?, *SJZ* 92/1996, s. 73-84.
- Gölcüklü Feyyaz, Haberleşme Hukuku, Ankara 1970.
- Güzel Abdullah, Cevap ve Düzeltme Hakkı, Ankara 2010.
- Hausheer Heinz/ Aebi-Müller Regina E, Das Personenrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches, Stämpfli Verlag AG, Bern 2008.
- Hofer Sibylle/ Hrubesch-Millaue Stephanie/ Roberto Vito, Einleitungsartikel und Personenrecht, Stämpfli Verlag AG, Bern 2011. (Yazar-Hofer/Hrubesch-Millaue/Roberto)
- Honsell Heinrich/ Vogt Nedim Peter/ Geiser Thomas, Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch I, Art. 1-456 ZGB, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2010. (Basler/Schwaibold)
- Hürlimann-Kaup Bettina/ Schmid Jörg, Einleitungsartikel des ZGB und Personenrecht, Schulthess, Zürich-Basel-Genf 2010.
- İçel Kayıhan, Cevap ve Düzeltme Hakkı Yönünden "İlgi" ve "Gerçeğe Aykırılık" Koşulları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. XLII, S. 1-4, s. 717-724.
- İçel Kayıhan / Ünver Yener, Kitle Haberleşme Hukuku, İstanbul 2007.
- Kanadoğlu O. Korkut, Türk ve Alman Anayasa Yargısında Anayasal Değerlerin Çatışması ve Uyumlaştırılması, İstanbul 2000.

- Kılıçoğlu Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2005. (Kılıçoğlu)
- Kılıçoğlu Ahmet, Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılarından Hukuksal Sorumluluk, Ankara 1993. (Kılıçoğlu, Şeref)
- Oğuzman M. Kemal / Öz, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2000.
- Ongun Coşkun, Yargı Kararları Işığında Medya Hukuku, İstanbul 2010.
- Özek Çetin, Türk Basın Hukuku, İstanbul 1978.
- Özel Sibel, Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması, İstanbul 2002. (Özel, Uluslararası Alanda Medya)
- Özel Sibel, Basın Yoluyla Kişilik Hakkı İhlallerinde Hukuka Uygunluk Unsurunun Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl: 2004, S. 1, s. 163-184. (Özel, Basın Yoluyla)
- Özel Cevat, Türk Medya Hukuku, İstanbul 1999. (Özel, Türk Medya Hukuku)
- Riemer Hans Michael, Gegendarstellungsrecht (Art. 28g-28l ZGB), insbesondere offene und kontroverse Fragen, recht 2004, s. 114-118.
- Salihpaşaoğlu Yaşar, Türkiye’de Basın Özgürlüğü, Ankara 2007.
- Sözuer Adem, Cevap ve Düzeltme Metninin Yayınlanmasına İlişkin Yargı Kararı Cebri İcra Yoluyla İnfaz Edilebilir mi?, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 17, S. 1-2, s. 373-391.
- Tikveş Özkan, “Cevap Hakkı Üzerine Bir İnceleme”, Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, Yıl: 1967, C. 1, S. 1, s. 65-84.
- Tuor Peter/ Schnyder Bernhard/ Schmid Jörg/ Rumo-Jungo Alexandra, Das Schweizerische Zivilgesetzbuch Schultess Zürich-Basel-Genf 2002. (Yazar-Tuor/ Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo)
- Tüfek Ömer Faruk, Basın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Bu İhlale Karşı Özel Hukuk, Ceza Hukuku ve İ.H.A.S. Koruması, Ankara 2006.
- Yenisey Feridun/ Özel Cevat, İçtihatlı Basın Mevzuatı, İstanbul 1996.
- Yıldız Sevil, Medya ve Hukuk, Ankara 2010.
- Zihler Florian, Tatsachenaussagen und Werturteile: Eine überholte Kategorisierung?, Jusletter 15 August 2005, <<http://www.rwi.uzh.ch/lehreforschung/alphabetic/weberr/archiv/herbstsemester2008/unterlagenmedienrecht/ArtikelTatsachenaussagenundWerturteile.pdf>>.